

پایان نامه‌های داروسازی

عنوان پایان نامه: بررسی طرق بکارگیری
فرآورده‌های دارویی و میزان پذیرش آنها
توسط بیماران.

استاد راهنما: جناب آقای

دکتر محمدحسین زرین‌تن

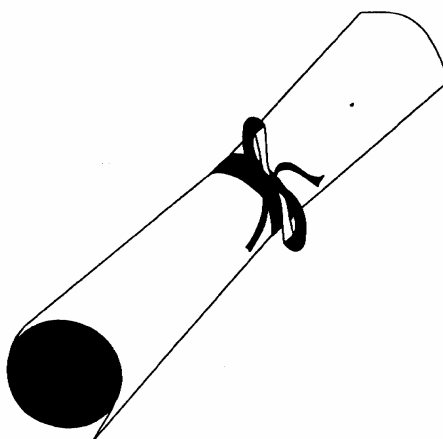
نگارش: والیه خوشفکر

مکان: دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم

پزشکی تبریز

خلاصه پایان نامه:

محصولات دارویی در اشکال و فرمهای
مختلف جهت مصرف با انواع روشهای ممکن
قابل طراحی هستند و مسلماً ضرورت طراحی
اشکال دارویی گوناگون هم به طرق مختلف
مصرف برمی‌گردد. بطور کلی طرق بکارگیری
داروها را با توجه به نحوه ورودشان به بدن و
نیز با در نظر گرفتن موانع متعددی که بر سر
راه ورودشان وجود دارد به انواع روشهای
برون رگی و درون رگی تقسیم نموده‌اند و از
انواع روشهایی که در سری اول جای می‌گیرند
می‌توان به روشهای خوراکی، داخل عضلانی،
استنشاقی، پوستی، رکتالی و زیرجلدی اشاره
نمود که در همه این روشها جذب دارویی اولین
مرحله بعد از تجویز، جهت بروز اثرات درمانی
می‌باشد. اما روشهای درون‌رگی، نظیر روش
داخلی وریدی و داخل شریانی فاقد مرحله جذب

می‌باشند چرا که دارو مستقیماً به جریان خون و از آنجا هم به عضو هدف راه می‌یابد.

از آنجایی که مصرف داروها از راههای مختلف تجویز، خواص فارماکوکینتیک مختلفی را بدنبال دارد لذا در انتخاب راه تجویز و تصمیم‌گیری در تناوب دوز باید به این مسئله توجه شود زیرا که میزان جذب دارو از روش بکارگرفته شده عامل مهمی است که دوز لازم از آنرا جهت ایجاد غلظت مناسب در محل‌های اثر تعیین می‌کند. از طرف دیگر طبیعت بیماریها و ارتباطشان با داروی انتخابی مشخص می‌کند که چه فرمی از داروها و با کدام روش مصرفی بکار برده شود. و خلاصه اینکه یک ماده دارویی به چندین شکل فرموله می‌شود تا هم به نقطه نظرات پزشک و هم به نیازهای ویژه بیمار پرداخته شود. بررسیها و آمار مشخص کرده‌اند که روش خوراکی متداولترین و رایجترین طریق مصرف داروها می‌باشد چرا که علاوه بر مزایای موجود در زمینه مصرف خوراکی فرآورده‌های دارویی خوراکی از فراوانی و تنوع بسیار بالایی برخوردارند. گفتنی است که از میان اشکال دارویی خوراکی کپسولها، شربت‌ها و مخصوصاً قرصها بیشترین استقبال را هم از طرف تجویز کنندگان و هم از طرف مصرف کنندگان دارا هستند.

توجه به پذیرش دارویی افراد و دخالت آن در امر تجویز البته در شرایطی که امکان آن باشد نقش ارزنده‌ای را در پیشبرد اهداف درمانی خواهد داشت و مسلماً افراد هم از نظر میزان پذیرش مشابه نبوده و نیز پذیرش

دارویی افراد تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. در مطالعه حاضر هدف برآورد پذیرش دارویی افراد مورد مطالعه که شامل دانشجویان دختر و پسر بودند می‌باشد که همگی شان زمانی بیمار بوده‌اند و دارو مصرف نموده‌اند. برای انجام این کار، با تهیه پرسشنامه‌هایی که حاوی سؤالاتی در رابطه با انواع روشهای مصرف دارویی و مزایا و معایب این روشها و فرمهای قابل مصرف از آنها بود و پخششان بین ۵۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاههای تبریز و علوم پزشکی توانستیم نتایج زیر را بدست آوریم:

۱- در بررسی پذیرش کل افراد مورد مطالعه از انواع روشهای تجویز، اختلاف فاحش و معنی‌داری وجود داشته و همانگونه که با رسم نمودار هم مشخص شد، روش خوراکی بیشترین درصد پذیرش را دارا می‌باشد بطوریکه نزدیک به ۸۰٪ افراد را مورد مطالعه این طریق مصرف را برگزیده‌اند.

۲- از طرفی در رابطه با پذیرش روش خوراکی بین دو جنس مذکور و مؤنث تفاوت معنی‌داری وجود ندارد بلکه هر دو جنس به یک نسبت تقریباً مشابه مصرف خوراکی را به بقیه طرق تجویز ترجیح داده‌اند.

۳- از میان کل افراد مورد مطالعه پذیرش ۵۲٪ از هر سه فرم خوراکی قرص، کپسول، شربت به یک میزان بوده است و ۳۷٪ افراد فقط قرص، ۳۰٪ فقط کپسول و ۱۲٪ فقط شربت را ترجیح داده‌اند و در این رابطه بین دو جنس مذکور و مؤنث تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. ۴- در بررسی مزیت قرصها بعنوان یک شکل

دارویی خوراکی مرجع، بیشتر افراد دلیل آنرا کوچکی اندازه و در نتیجه بلع آسان آن دانسته‌اند.

- افرادی هم که کپسول را به عنوان داروی خوراکی برتر انتخاب نموده‌اند دلیل آنرا عدم احساس هرگونه مزه بد دارویی دانسته‌اند.

۳- کلاً افرادی که اشکال دارویی جامد خوراکی را ترجیح داده‌اند دلیل آنرا عدم احساس مزه بد دارویی، امکان برداشت دوز دقیق دارویی و حمل و نقل آسان آنها نسبت به مایعات دانسته‌اند.

- افرادی که فرمهای خوراکی مایع را ترجیح داده‌اند مهمترین علت را راحتی بلع مایعات نسبت به فرمهای جامد ذکر کرده‌اند ولی در این میان قطره‌های خوراکی بدلیل طعم بدشان پذیرش قابل ملاحظه‌ای نداشته‌اند.

۴- در رابطه با مصرف داروها از طریق تزریق می‌توان گفت که در حالت کلی بین دو جنس مذکر و مؤنث از نظر میزان پذیرش و یا عدم پذیرش آن تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. و از میان کل افراد مورد مطالعه ۱۹٪ مصرف از این طریق را ترجیح داده‌اند که در کنار سایر دلایل موجود در این باره، دلیل عمده‌شان اثر سریع محصولات تزریقی و نهایتاً امید بیشتر به بهبودی بوده است.

- در رابطه با عدم پذیرش مصرف داروها از طریق تزریق و مشکلات موجود در هنگام تزریق، دختران بیشتر از پسران با مشکل درد سایر مشکلات موجود در این زمینه دو جنس تفاوت معنی‌داری ندارند.

۵- در بررسی پذیرش مصرف پوستی داروها، از میان کل افراد مورد مطالعه حدود ۱/۲٪ این طریق را برگزیده‌اند که برای این مورد بین دو جنس تفاوت معنی‌داری وجود ندارد اما از میان اشکال دارویی قابل مصرف از طریق پوست، دو فرم پماد و کرم بیشتر مورد توجه بوده و از میان این دو فرم، کرم طرفداران بیشتری داشته است که حتی بین دو جنس هم تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد بطوریکه ۵۸٪ دختران کرم را بعنوان نوعی داروی پوستی (نه به عنوان داروی انتخابی) پسندیده‌اند و پسران حدود ۲۲٪ این نظر را داشتند.

۶- سایر طرق مصرف پذیرش قابل ملاحظه‌ای نداشتند.

در خاتمه یادآور می‌شویم که نتایج حاصل از این بررسی با آنچه که از بررسیهای پیشین به اثبات رسیده بود مطابقت لازم را دارد چرا که همه گویای این واقعیت هستند که روش مصرفی برتر از دیدگاه بیماران روش خوراکی است، اما چیزی که یک تجویزکننده دارویی جهت تأمین اهداف درمانی لازم باید بدان توجه داشته باشد این است که با توجه به شرایط بیماری و وضعیت فرد بیمار، فرمی از داروها با روش مصرفی مناسب انتخاب نماید که هم علاوه بر جنبه جسمانی به جنبه روانی افراد نیز پرداخته شده باشد و هم اینکه در کنار تأمین اهداف درمانی لازم، میزان خطرات و عوارض ناخواسته دارویی حداقل باشد چرا که هدف از دارو درمانی موفق هم چیزی جز تأمین کل این مقاصد نمی‌باشد.